

KB preventie van psychosociale risico's op het werk

Bevindingen 1 jaar later

Frank Van der Elst
Preventieadviseur Psychosociale Aspecten

inhoud

- Deel 1: Stand van zaken wetgeving
  - Omschrijving psychosociale risico's
  - Belangrijkste preventiemaatregelen
  - Risicoanalyse psychosociale aspecten
  - Psychosociale (in)formele interventies
  - De rol van de IPA binnen de wetgeving
  - Welke acties moet mijn organisatie ondernemen?
- Deel 2: stand van zaken praktijk
  - Van pestbeleid naar stressbeleid
  - Samenspel psychosociale risico's en veiligheid
  - Behaviour based safety als primaire preventie

Stand van zaken

wetgeving

Belangrijkste wijziging

- Definiëring van PSR
  - Ruimer (verwevenheid en reikwijdte erkend)
  - neutraler
- Preventie op dynamische wijze
  - risiconalyse: collectief en specifiek
  - Jaarlijkse evaluatie van het beleid
  - Hogere betrokkenheid CPBW/IPA
- Meer duidelijke rolverdeling (VP, PA-Psy, IPA, CPBW)
- Procedure werknemers
  - Neutrale terminologie
  - Oplossingsgericht
  - Ruimere actiemogelijkheden
    - Aantal en type procedures
    - Reikwijdte van type meldingen (PSR)

Risicoanalyse psychosociale aspecten

- Anoniem en collectief
- Risicoanalyse wordt gerealiseerd
  - Met medewerking van de werknemers
  - Met bijstand van de externe PA-Psy indien de complexiteit het vereist

Definitie Psychosociaal risico (PSR)

- “De kans
- dat een of meerdere werknemers
- psychische schade ondervinden die al dan niet kan gepaard gaan met lichamelijke schade,
- ten gevolge van een blootstelling aan de elementen van
  - de arbeidsorganisatie,
  - de arbeidsinhoud,
  - de arbeidsvoorwaarden,
  - de arbeidsomstandigheden
  - en de interpersoonlijke relaties op het werk, (*arbeidsverhoudingen*)
- waarop de werkgever een impact heeft en die objectief evalueerbaar zijn en zijn inhoudten.”

Definitie psychosociaal risico

- Veel breder dan geweld, pesterijen en osg op het werk
  - Stress
  - Conflicten
  - Psychisch onwelzijn
  - ...

Waar vroeger een werknemer zijn probleem diende te verpakken binnen een ongenoegen met een ander, kan men nu ook aangeven dat men het psychisch moeilijk heeft

Risicoanalyse psychosociale aspecten

- Verplicht binnen een globaal preventieplan (Dynamisch)
- Situaties identificeren die aanleiding kunnen geven tot psychosociale risico's op het werk (PSR)
- Bepalen en evalueren van PSR rekening houdend met de "5 A's"
  - Indien werknemers contact heeft met derden hiermee rekening houden bij de analyse
- Risicoanalyse wordt gerealiseerd
  - Met medewerking van de werknemers
  - Met bijstand van de externe PA-Psy indien de complexiteit het vereist

Nieuw: van 1 naar 2 soorten risicoanalyse's

- Collectieve risicoanalyse PSR
  - Gericht op de gehele organisatie
  - Primair: opsporen van potentiële risico's
  - Collectieve barometer
- Specifieke risicoanalyse PSR
  - Niveau van een specifieke arbeidssituatie
  - Secundair: in reactie op de melding van een specifiek gevaar
- Uitgevoerd op vraag van
  - Een lid van de hiërarchische lijn
  - Min. één derde van de werknemersvertegenwoordigers in het CPBW
  - Een wv die een formeel verzoek met collectief karakter indiende

Preventiebeleid *met* jaarlijkse evaluatie

- Jaarlijkse evaluatie van de preventiemaatregelen met bijstand van de PA-Psy, rekening houdend met:
  - Verzoeken risicoanalyse specifieke arbeidssituatie
  - Verzoeken formele psychosociale interventie
  - Informatie van de arbeidsgeneesheer
  - Conclusies van incidenten bij herhaling en voorwerp van informele psychosociale interventie
  - Feiten ingeschreven in het register feiten OGGW door derden
  - Gegevens jaarverslag IDPB (luik psychosociale aspecten)

Verzoek tot psychosociale interventie

- Voor wie:
  - de werknemer die meent psychische schade te ondervinden (de gepaard kan gaan met een fysieke schade) als gevolg van PSR
- Beheerd door:
  - De vertrouwenspersoon (informeel) of preventieadviseur psychosociale aspecten (informeel en formeel)
- Doel/opzet:
  - oplossing zoeken en herhaling vermijden
  - Geen kwalificatie van feiten
- *Doet geen afbreuk aan de mogelijkheid om beroep te doen op*
  - *Werkgever, Lid van de hiërarchische lijn,...*

Voorafgaande fase

NEW

Informele interventie

Gesprekken,
advies

Verzoening

Interventie bij
andere persoon

Formele interventie

Collectief

Individueel

Individueel -
OGGW

Vertrouwenspersoon (VP) taken

- ❖ Opvang voor werknemers
- Psychosociale interventies
  - Voorafgaande fase
  - Informele interventies
- Deelname CPBW
  - Indien een thema PSR op de agenda staat
  - Raadgevende stem
- Rapportering (individueel en collectief)
  - Documenten in functie van psychosociale interventie (indivueel)
  - Jaarverslag IDPB (collectief)
  - Bijdrage in functie van jaarlijkse evaluatie (collectief)
- beroepsgeheim

Vertrouwenspersoon (VP)

Wie komt in aanmerking?

- Facultatief
- Intern vs extern?
  - Externe PA-Psy & > 20 WN
    - Minstens 1 VP moet intern zijn
- Onverenigbaarheden (voor nieuwe VP)
  - Met het beoefenen van dezelfde functie van
    - PA-AG
    - Werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers die zetelen in OR of CPBW
    - Vakbondsafvaardiging
    - Personen die deel uitmaken van het leidinggevend personeel

Vertrouwenspersoon (VP)

Opleiding

- Opleiding
  - Binnen een termijn van 2 jaar volgend op aanstelling
    - Verplichte basis opleiding (ca. 5 dagen)
  - Supervisie: minstens 1 keer per jaar
- Situatie voor VP aangesteld vòòr 01/09/2014
  - Indien ze een opleiding gevolgd hebben:
    - Deze kunnen de rol van vertrouwenspersoon blijven uitoefenen, zelfs al voldoet de opleiding niet aan alle nieuwe vereisten
  - Indien ze geen opleiding gevolgd hebben:
    - Of ze verwerven de nodige vaardigheden en kennis binnen de twee jaar die volgen op de inwerkingtreding van dit besluit
    - Of ze kunnen een nuttige ervaring van 5 jaar als vertrouwenspersoon aantonen

Preventieadviseur psychosociale aspecten (PA-Psy)

- ❖ Aviesrol t.a.v. het geheel van PSR
  - Preventief en curatief
    - Preventie (vb risicoanalyses, advies maatregelen, evaluatie beleid)
    - Psychosociale interventie (informeel en formeel)
  - Extern of intern
  - Specifieke opleidingsvoorwaarden
  - Beroepsgeheim

CPBW

❖ Adviesrol

- Advies over de elementen van de “5 A’s”
  - in functie van welzijn van de werknemers
- Advies m.b.t. collectieve preventiemaatregelen
  - Op basis van
    - resultaat RA (collectief – specifiek)
    - Jaarlijkse evaluatie
  - Bij formele interventie (voorstellen tot collectieve maatregelen)
  - Kan risicoanalyse van specifieke arbeidssituatie vragen

IPA (IDPB)

- ❖ Coördinerende rol inzake preventiebeleid
- Rekening houden met PSR bij RA en preventie
- Brug tussen externe PA-Psy en werkgever bij formele interventies
  - PA-Psy informeert IPA over voorstellen van collectieve maatregelen
  - WG informeert IPA over beslissing

Preventieadviseur-arbeidsgeneesheer (PA-AG): medische dienst

- ❖ gezondheid als gevolg van PSR bewaken
- Collectief:
  - 1 keer/jaar: nuttige elementen overmaken aan PA-Psy en werkgever
  - Collectieve en anonieme gegevens van medische onderzoeken en bezoeken van de arbeidsplaats
- Vaststelling PSR tijdens gezondheidstoezicht (Individueel)
  - WN informeren over rol VP en PA-Psy
  - Overleg met PA-Psy mogelijk over werkpost en eventuele maatregelen (mits akkoord werknemer)

Samengevat: welke acties? (Werkgever)

- Nieuwe procedure “ psychosociale interventies” opstellen: arbeidsreglement
  - ✓ Uiterlijk eind februari 2015 (voorbeeld via www.provikmo.be)
- Informeren van het CPBW
- Bepalen, informeren en opleiden van leidinggevenden over hun rol
- Informeren en opleiden van werknemers
  - ✓ Vernieuwd arbeidsreglement verdelen (voorbeeld via www.provikmo.be)

Samengevat: welke acties? (Werkgever)

- Preventiemaatregelen nemen op basis van
  - Risicoanalyse (s)
  - Jaarlijkse evaluatie van het beleid
  - ✓ To do: risicoanalyse
  - ✓ To do: aanpak jaarlijkse evaluatie uitwerken
- GPP en JAP, opname van
  - Resultaten risicoanalyse
  - Jaarlijkse evaluatie
  - Preventiemaatregelen

Samengevat: welke acties? (Werkgever)

- Jaarverslag IDPB
  - Dossiers 2014 volgens wetgeving 2007
  - Vanaf 2015 volgens wetgeving 2014

Stand van zaken

praktijk

Van pestbeleid naar stressbeleid

- Veel minder de nadruk op pesterijen
  - Geen klacht, maar een verzoek
  - Niet noodzakelijk om iemand aan te duiden als de oorzaak
- Ruimte om te ventileren
  - Gesprek met VP/PAPS kan twee keer
  - Paps kan op vraag van onderneming meerdere gesprekken organiseren
- Belangrijke rol van de hiërarchie
  - (h)erkennen van stress signalen
  - Detecteren van psychosociale problemen

Van pestbeleid naar stressbeleid

- Stap 1: analyseren van de situatie
- Stap 2: opleiden van leidinggevenden en sensibiliseren medewerkers
- Stap 3: preventieve maatregelen opzetten
  - VP aanduiden en opleiden
  - Boodschap « blijf er niet mee zitten »
  - Open cultuur creëren
  - Mensen de weg wijzen naar opvang
- Stap 4: curatieve maatregelen opzetten
  - Hervattingsgesprekken
  - Re-integratie aanpak
  - Rol van de VP

Samenspel psychosociale risico's en veiligheid

- Menselijk gedrag als cruciale factor bij risico's en ongevallen
- Conflicten, concentratieverlies, ...
- Belang van veiligheid niet inzien
- Onwil om instructies op te volgen

Waar er sprake is van psychosociaal onwelzijn, is er sprake van een algemeen veiligheidsrisico

Samenspel psychosociale risico 's en veiligheid

- Hervatting na een (ernstig) ongeval of (psychische) ziekte
- Sensibilisatie managers
  - Opnemen van verantwoordelijkheid
  - No blame (leren uit fouten)
  - Aanwezigheid op de wekvloer
- Managers spelen een cruciale rol in het beheersen van allerhande risico's
- Werknemers moeten hun eigen verantwoordelijkheid ook opnemen

Behaviour Based Safety als primaire preventie

- Van Informeren naar betrekken
- Informeren = 1 richtingsverkeer
- Betrekken = zorgen voor gedragsverandering
  - De juiste vragen stellen
  - Laten deelnemen
  - Leefwereld aanspreken
  - Concentreren op wie wel al mee doet
- Solution focused

Behaviour Based Safety als primaire preventie

- Collectief programma
  - Management
  - Leidinggevenden
  - Medewerkers
  - ....
- Modeling en conditionering
  - Safety buddy
  - Management zet de toon

Bedankt voor uw aandacht

Frank Van der Elst

Preventieadviseur Psychosociale aspecten

frank.vanderelst@provikmo.be

050/47 47 35

